

**Бойовий
стрес:
*наслідки***

Маркова М. В. Постстресові дезадаптивні стани на тлі соціальних змін: аналіз проблеми / М. В Маркова, П. В. Козира // Медична психологія. – 2015. – Т. 10, № 1. – С. 8-13.

Авторами проаналізовано дані літератури, що висвітлюють проблему стресу та реакції на стрес. Проведено детальне вивчення проявів психологічного рангу реагування та їх зв'язку із невротичним та пограничним рангами в структурі реакції на гострий стрес. Детально проаналізовано сучасні погляди на формування посттравматичних стресорних та соціально-стресорних розладів, проведено їх порівняльну характеристику.

Подкорытов В. С. Психотические формы боевой психической травмы / В. С. Подкорытов // Український вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, № 2. – С. 126.

Під бойовою психічною травмою (БПТ) розуміється розвиток у людини розладів психіки та поведінки різного ступеня тяжкості внаслідок впливу на нього психотравмуючих чинників бойової обстановки. Сприятливе вирішення психогенної ситуації, наприклад, демобілізація і повернення до сім'ї, сприяє швидкому одужанню. Безвихідна ситуація створює умови для затяжного перебігу психозу.

Патогенетичні механізми розвитку посттравматичного стресового розладу в учасників антитерористичної операції / Н. С. Карвацька [та ін.] // Клінічна та експериментальна патологія. – 2017. – Т. 16, № 1. – С. 75-78.

Стаття присвячена дослідженню патогенетичних механізмів розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР) в учасників антитерористичної операції (АТО). Авторами встановлено, що в основі виникнення психопатологічної симптоматики ПТСР лежить внутрішньоособистісний конфлікт, зумовлений порушенням взаємодії нервових процесів (збудження і гальмування) та їх основних властивостей в осіб із акцентуйованими рисами особистості.

The combat stress reaction as a scientific problem of the world, and its social and medical consequences / M. I. Badiuk [та ін.] // Клінічна та експериментальна патологія. – 2016. – Т. 15, № 4. – Р. 10-14.

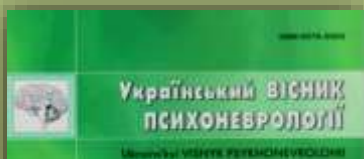
Головна ідея статті – бойова травма та значення цієї проблеми у всьому світі. Авторами вивчався вплив посттравматичного стресу на учасників бойових дій та їх відносини у суспільстві.

Кутько І. І. Посттравматическое стрессовое расстройство у перенесших вооруженный конфликт. Клиническая динамика, диагностика, лечение и реабилитация / И. И. Кутько, А. Н. Линев // Украинський медичний часопис. – 2016. – № 1. – С. 24-27.

У статтях авторами описана клінічна картина посттравматичного стресового розладу у постраждалих внаслідок збройного конфлікту. Дана характеристика сучасної психофармакологічною терапії, немедикаментозного лікування, реабілітації та профілактики патології.

Заворотный В. И. Посттравматические стрессовые расстройства у участников антитеррористической операции (боевые психогении, клиничко-психопатологическая характеристика) / В. И. Заворотный // Украинський вісник психоневрології. – 2017. – Т. 25, № 1. – С. 48-50.

Проведені автором дослідження показали, що в генезі посттравматичних стресових розладів (ПТСР) у учасників АТО значне місце належить бойовим психогеніям у вигляді вітальної загрози, психологічного стресу першого бою і стресових чинників середовищного характеру. У структурі клінічних проявів виокремлені основні симптоми ПТСР.

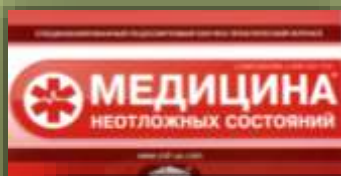

Чабан О. С. Симптоми посттравматичного стресу, тривоги та депресії серед учасників бойових дій в зоні антитерористичної операції / О. С. Чабан, В. Г. Безшейко // Український вісник психоневрології. – 2017. – Т. 25, № 2. – С. 80-84.

Вченими було проведено дослідження з оцінення масштабу проблеми посттравматичного стресового розладу та клінічно значимих симптомів тривоги та депресії серед військових, які брали участь в бойових діях, та медичного персоналу, який першим надавав допомогу пораненим бійцям.

Особенности когнитивных нарушений при ранениях, полученных в условиях боевых действий / А. А. Криштофор [и др.] // Медицина неотложных состояний. – 2017. – № 2. – С. 110-116.

Дослідження впливу бойового стресу на вираженість порушення когнітивних функцій в ранньому періоді після перенесеної важкої травми має істотне практичне значення в плані підвищення якості життя поранених і їх більш швидкої і повноцінної адаптації в віддаленому посттравматичному періоді. Метою даного дослідження є визначення відмінностей когнітивних дисфункцій у поранених в результаті бойових дій і постраждалих з травмами, отриманими поза бойової обстановки, в посттравматичному періоді.

Мета. Проаналізувати клінічні прояви посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у військовослужбовців, які брали участь у бойових діях, з метою виявлення факторів ризику розвитку цього захворювання та визначення оптимальних методів лікування.

Методи. У дослідженні взяли участь 100 військовослужбовців, які брали участь у бойових діях. Для діагностики ПТСР використовувалися стандартизовані опитувальники: «Симптоми посттравматичного стресового розладу» (PCL-C) та «Посттравматичний стресовий розлад» (PCL-M). Також було проведено інтерв'ю з метою з'ясування клінічних проявів захворювання та факторів ризику.

Результати. Виявлено, що частота розвитку ПТСР серед військовослужбовців становить 25%. Найбільш поширеними симптомами були: постійні думки про смерть, травматичні сновидіння, почуття самотності та відчуження.

Висновок. Посттравматичний стресовий розлад є поширеним захворюванням серед військовослужбовців, які брали участь у бойових діях. Для його діагностики необхідно використовувати стандартизовані опитувальники та проводити інтерв'ю.

Семчишин М. Г. Клініка, діагностика та лікування хворих з віддаленими наслідками бойової черепно-мозкової травми і післятравматичним стресовим розладом / М. Г. Семчишин // Клінічна та експериментальна патологія. – 2017. – Т. 16, № 1. – С. 140-143.

Автором описано проведене обстеження 20 бійців антитерористичної операції (АТО), які перенесли бойову черепно-мозкову мінно-вибухову травму, а при поверненні на мирну територію у них поступово розвився синдром післятравматичного стресового стану (ПТСР). Методики обстеження включали неврологічне і психологічне обстеження пацієнтів. Психологічне тестування проводилося з ціллю виявлення синдрому післятравматичного стресового розладу.

Черненко І. І. Медико-соціальне значення та організація психологічної допомоги та соціальної адаптації учасників бойових дій та членів їх сімей у сучасних умовах / І. І. Черненко, І. А. Чухно // Міжнародний неврологічний журнал. – 2017. – № 6. – С. 127-131.

У роботі розглянуто основні негативні медико-соціальні наслідки психологічних розладів учасників бойових дій та членів їх сімей, проаналізовано основні нормативно-правові документи у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки учасників бойових дій, а також стан надання психологічної допомоги та соціальної адаптації комбатантів та членів їх сімей.

Панченко О. А. Постстрессовые расстройства у населения Востока Украины / О. А. Панченко, Н. А. Зайцева // Український вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, № 2. – С. 121-122.

Проведене авторами дослідження показало різноманітну психопатологічну картину симптомів постстресових розладів у мирного населення в зоні АТО. Найбільш вираженими є симптоми соматизації, обсесивно-компульсивних розладів, депресії та тривоги.

Диагностика психических расстройств у жителей Донбасса / О. А. Панченко [и др.] // Український вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, № 2. – С. 122-123.

У ситуації, що склалася внаслідок бойових дій на Сході України мирне населення відчуває себе не тільки свідком насильства, але і його учасником. Мета дослідження — аналіз вікових і соціальних проявів постстресових розладів у мирного населення в ситуації бойових дій.

Матяш М. М. Психотерапевтичні стратегії лікування невротичних розладів в учасників сучасних бойових дій / М. М. Матяш, Л. І. Худенко // Міжнародний неврологічний журнал. – 2016. – № 6. – С. 58-64.

У результаті комплексного неврологічного, психологічного дослідження та застосування комплексу реабілітаційних заходів із включенням методів групової психотерапії у 108 пацієнтів, які страждали від наслідків перенесеної мінно-вибухової закритої черепно-мозкової травми та посттравматичного стресового розладу, авторами відзначена позитивна динаміка показників неврологічного та психологічного статусу. Зроблено висновок про ефективність використання в комплексі реабілітаційних заходів методів групової психотерапії.

Outcomes of Amputations Versus Limb Salvages Following Military Lower Extremity Trauma / R. A. Nayda [и др.] // Ортопедия, травматология и протезирование. – 2016. – № 4. – Р. 75-83.

У дослідженні була проведена порівняльна оцінка результатів лікування військовослужбовців з травмами нижніх кінцівок, отриманих в результаті військових дій, після ампутацій і органозберігаючих кінцівку операцій. Вченими проаналізовано також ступінь депресії (Center for Epidemiologic Studies Depression Scale), посттравматичні стресові розлади за опитувальником Checklist-military Version, хронічні болі (Chronic Pain Grade Scale), спортивна і повсякденна активність (Paffenbarger Physical Activity Questionnaire).

Матяш М. М. Мультимодальний підхід в лікуванні віддалених наслідків мінно-вибухової закритої черепно-мозкової травми та посттравматичного стресового розладу в учасників АТО / М. М. Матяш, Л. І. Худенко // Міжнародний неврологічний журнал. – 2018. – № 3. – С. 23-26.

Завдяки застосуванню комплексу реабілітаційних заходів із включенням медикаментозної терапії, методів групової психотерапії, рефлексотерапії у 108 пацієнтів, які страждали від наслідків перенесеної мінно-вибухової закритої черепно-мозкової травми та посттравматичного стресового розладу, відзначена позитивна динаміка показників неврологічного та психологічного статусу.

Матяш М. М. Імплементация современных технологий відновного лікування постраждалих в умовах особливого періоду : матеріали конференції / М. М. Матяш // Міжнародний неврологічний журнал. – 2017. – № 2. – С. 135-149.

В рамках науково-практичної конференції «Імплементация современных технологий відновного лікування постраждалих в умовах особливого періоду» розглядалися питання медико-психологічної реабілітації та соціальної адаптації постраждалих у результаті військових дій на Сході України.

Основні клінічні варіанти постстресових розладів у комбатантів / М. М. Денисенко [та ін.] // Український вісник психоневрології. – 2017. – Т.25, № 2. – С. 40-44.

У дослідженні вченими наведені результати клінікопсихопатологічного, соціально-демографічного обстеження 35 учасників бойових дій в зоні проведення антитерористичної операції. Описано 4 групи психічних розладів в обстежених. Виявлено високу поширеність серед них посттравматичного стресового розладу (ПТСР) і розладів адаптації (РА). Виокремлено основні клінічні симптоми у хворих з ПТСР і РА та показано роль несприятливих соціально-економічних обставин як фактору ризику формування хронічного ПТСР та розладів адаптації.

Сошенко Т. Ефективність психотерапії та фармакотерапії в лікуванні ПТСР у військовослужбовців і ветеранів / Т. Сошенко, А. Габінська // НейроNews. – 2018. – № 3. – С. 32-36.

У статті розглянуті всі загальноприйняті натепер методи лікування посттравматичного стресового розладу (ПТСР) та проведена оцінка їх ефективності під час лікування ветеранів війни та військовослужбовців.

Зайцев Д. В. Ефективність застосування методу об'ємного пневмопресингу під час реабілітації учасників антитерористичної операції / Д. В. Зайцев, В. В. Кальниш, Г. Ю. Пишнов // Український журнал з проблем медицини праці . – 2017. – № 2. – С. 46-54.

Особи з посттравматичним стресовим розладом можуть потребувати довготривалої комплексної реабілітації. Мета дослідження — визначення ефективності об'ємного пневмопресингу (ОП) за запропонованою методикою як засобу вегетотропної реабілітації. Застосована методика ОП сприяє зменшенню серцевого навантаження, зростанню активності регуляторних систем і зменшенню їхньої напруженості. У ветеранів бойових дій спостерігали тенденцію до нормалізації АТ і показників ВСР.

Друзь О. В. Напрямки медико-психологічної профілактики постстресових психічних розладів у учасників локальних бойових дій / О. В. Друзь, І. О. Черненко // Український вісник психоневрології. – 2017. – Т. 25, № 1. – С. 45-48.

В результаті проведення комплексного дослідження учасників локальних бойових дій (АТО) в Україні встановлено чинники постстресових психічних розладів у військових і асоційованих з ними психічних порушень та на цій основі обґрунтовано напрямки медико-психологічної профілактики цього контингенту.

Осокина О. И. Клинический и психологический анализ психических расстройств военного и послевоенного времени: обзор проблемы и пути решения / О. И. Осокина // Украинський вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, № 2. – С. 121.

До клінічних варіантів бойових стресових розладів військових відносять розлади адаптації з емоційними та поведінковими порушеннями, гострі стресові розлади у поранених і контужених, стрес-провокована адиктивна поведінка, істеричні розлади, психози травматичного генезу тощо. В екстремальних ситуаціях воєнного часу для збереження життя і здоров'я потрібна мобілізація всіх ресурсів професійної лікарської допомоги, сімейна підтримка, інформаційні ресурси, соціальні та фінансові ресурси держави.

Маркозова Л. М. Фактори формування станів залежності від психоактивних речовин як форма дезадаптивної поведінки у осіб-учасників військового конфлікту / Л. М. Маркозова, Н. М. Лісна // Український вісник психоневрології. – 2015. – Т. 23, № 2. – С. 114.

В процесі обстеження встановлено, що на формування станів залежності від ПАР в учасників воєнних конфліктів впливає низка факторів, серед яких основними є спадкова обтяженість, преморбідні особливості та характер переживання психотравмуючих подій.

616.897 С

Соціально-стресові розлади (клініка, діагностика, профілактика) : колективна монографія / К. В. Аймедов [та ін.] ; ред.: П. В. Волошин, Н. О. Марута. – Харків, 2016. – 335 с.

Колективна монографія містить результати сучасних досліджень щодо медико-психологічних наслідків соціального стресу, основними причинами якого є збройні конфлікти, зміна суспільних пріоритетів, безробіття, втрата ресурсних можливостей, корупція та інші. В монографії наведені наслідки соціально-стресових впливів у учасників АТО, співробітників органів внутрішніх справ, студентів, у емігрантів та колишніх військовослужбовців, а також викладені критерії діагностики та принципи лікування цих розладів.

616.8(02) Д

Діагностика, терапія та профілактика медико-психологічних наслідків бойових дій в сучасних умовах : методичні рекомендації / уклад. П. В. Волошин ; Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України : [та ін.]. – Харків, 2014. – 80 с.

616.89(02) П 63

Посттравматичний стресовий розлад : навчальний посібник / О. П. Венгер [та ін.]. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2016. – 260 с.

Пропонований курс допоможе краще розуміти і розпізнавати посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та докладно ознайомить зі стратегіями надання допомоги пацієнтам із цим станом. Посібник адресований фахівцям у галузі охорони здоров'я, що працюють з особами та/або пацієнтами, які мають ризик розвитку або діагностований ПТСР. Методика викладання курсу включає традиційні методи навчальної роботи, зокрема аналіз випадків із практики, роботу в групах, колективне обговорення і самооцінювання.

612.821(063) М

Кутько И. И. Организация лечебно-реабилитационной помощи лицам с непсихотическими психогенными расстройствами в условиях АТО / И. И. Кутько, О. А. Панченко, А. Н. Лиев // Медицинский и психологический контроль состояния человека : материалы научно-практической конференции с международным участием / под общей ред. проф. О. А. Панченко. – Харьков : Контраст, 2016. – С. 66-70.

Підготувала Л. В. Скрипченко

НБ ХНМУ, 2018